

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA ĐỘI NGŨ CÁN BỘ KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ Ở CÁC NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI

Đại tá, TS Nguyễn Văn Tuyên

Viện Khoa học xã hội nhân văn quân sự, Bộ Quốc phòng

Hoạt động nghiên cứu khoa học là một trong hai nhiệm vụ chính trị trung tâm của các nhà trường quân đội. Đội ngũ cán bộ khoa học và công nghệ (KH&CN) có vai trò nòng cốt và là lực lượng chủ yếu quyết định việc hoàn thành nhiệm vụ trung tâm và sự phát triển của nhà trường. Vấn đề xây dựng, phát huy vai trò của đội ngũ cán bộ KH&CN ở các nhà trường quân đội trong thời gian tới cần quán triệt và thực hiện nghiêm túc theo quan điểm phát triển KH&CN, xây dựng và phát huy nguồn nhân lực KH&CN của Đảng, cụ thể là Văn kiện Đại hội XII, dựa trên các đặc điểm và nhiệm vụ riêng của mỗi đơn vị.

Quan điểm của Đảng về phát triển KH&CN, xây dựng và phát huy nguồn nhân lực KH&CN

Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII của Đảng đã khẳng định quan điểm: “Phát triển mạnh mẽ KH&CN, làm cho KH&CN thực sự là quốc sách hàng đầu, là động lực quan trọng nhất để phát triển lực lượng sản xuất hiện đại, kinh tế tri thức, nâng cao năng suất, chất lượng, hiệu quả và sức cạnh tranh của nền kinh tế, bảo vệ môi trường, bảo đảm quốc phòng, an ninh”¹. Về phương hướng phát triển, ứng dụng KH&CN, Đại hội đã chỉ rõ: “Phát triển và ứng dụng KH&CN là một nội dung cần được ưu tiên

tập trung đầu tư trước một bước trong hoạt động của các ngành, các cấp”². Quan điểm của Đảng đã chỉ rõ ngành KH&CN có nhiệm vụ cung cấp cơ sở khoa học cho việc xây dựng và triển khai thực hiện đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước. Mục tiêu tổng quát phát triển đến năm 2020 KH&CN đạt trình độ của nhóm các nước dẫn đầu ASEAN và đến năm 2030, có một số lĩnh vực đạt tiên tiến trên thế giới. Mục tiêu tổng quát này thể hiện ba mục tiêu cụ thể. Thứ nhất, phát triển tiềm lực KH&CN đáp ứng yêu cầu cơ bản của một nước công nghiệp theo hướng hiện đại. Thứ hai, phát triển đồng bộ các lĩnh vực khoa học xã hội và nhân

văn, khoa học tự nhiên, khoa học kỹ thuật và công nghệ, bảo đảm cung cấp luận cứ cho việc hoạch định đường lối, chủ trương, chính sách phát triển đất nước. Thứ ba, hình thành đồng bộ đội ngũ cán bộ KH&CN có trình độ cao, tâm huyết, trung thực, tận tụy; phát triển các tổ chức, các tập thể khoa học mạnh, đội ngũ cán bộ khoa học đầu ngành.

Về quy hoạch, sắp xếp lại tổ chức KH&CN, xây dựng các trung tâm nghiên cứu, ứng dụng KH&CN hiện đại, Văn kiện Đại hội XII khẳng định: “Quy hoạch, sắp xếp lại hệ thống tổ chức KH&CN, xây dựng một số trung tâm nghiên cứu hiện đại”³. Trong

¹Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.119-120.

²Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.120.

³Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.121.

đó, tập trung đổi mới, sắp xếp lại hệ thống các trung tâm, viện nghiên cứu, các trường đại học, bảo đảm hoạt động hiệu quả, phù hợp với mục tiêu và định hướng nhiệm vụ phát triển KH&CN trong từng giai đoạn. Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ tổ chức và hoạt động KH&CN hướng vào việc tập trung phát huy và tăng cường tiềm lực KH&CN quốc gia. Việc đổi mới phải đồng bộ, có ưu tiên, trọng điểm, phục vụ và đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ chiến lược và cấp thiết. Văn kiện chỉ rõ: “Có cơ chế đặc thù phát triển các cơ sở nghiên cứu KH&CN trọng điểm theo mô hình tiên tiến và triển khai những dự án KH&CN quan trọng phục vụ phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng, an ninh”⁴.

Để tiếp tục tạo động lực mới phát huy nguồn nhân lực khoa học, Văn kiện Đại hội XII nêu rõ: “Xây dựng và thực hiện chính sách, đào tạo, bồi dưỡng, trọng dụng, đãi ngộ, tôn vinh đội ngũ cán bộ KH&CN, nhất là các chuyên gia giỏi, có nhiều đóng góp”⁵. Quy hoạch, phát triển nhân lực KH&CN phải gắn chặt với quy hoạch phát triển kinh tế - xã hội; đáp ứng nhu cầu phát triển đất nước đến năm 2020, tầm nhìn 2030. Tiếp tục đổi mới quy hoạch phát triển nguồn nhân lực, cơ chế, chính sách sử dụng, trọng dụng cán bộ KH&CN. Xây dựng và thực hiện chính sách đào tạo,

bồi dưỡng cán bộ khoa học; chính sách đãi ngộ, trọng dụng cán bộ KH&CN, nhất là chuyên gia giỏi, cán bộ khoa học đầu ngành, cán bộ khoa học trẻ, có nhiều đóng góp. Chủ động phát hiện và bồi dưỡng tài năng trẻ ở các trường đại học; đổi mới việc bổ nhiệm, tuyển dụng, bố trí, đánh giá và sử dụng cán bộ KH&CN.

Về xây dựng tiềm lực và tăng cường nghiên cứu, ứng dụng KH&CN, Đại hội XII của Đảng khẳng định: “Phát huy và tăng cường tiềm lực KH&CN quốc gia. Tập trung đầu tư và phát triển một số viện KH&CN, trường đại học cấp quốc gia và một số khu công nghệ cao, vùng kinh tế trọng điểm theo mô hình tiên tiến của thế giới”⁶. Tăng cường nghiên cứu cơ bản, nghiên cứu ứng dụng phục vụ hoạch định đường lối, chính sách phát triển đất nước, bảo đảm quốc phòng, an ninh và mục đích công cộng. Khoa học xã hội và nhân văn, khoa học tự nhiên và khoa học kỹ thuật, công nghệ tập trung nghiên cứu lý luận và tổng kết thực tiễn những vấn đề cơ bản, cấp thiết phục vụ phát triển bền vững đất nước.

Tóm lại, tại Đại hội XII, Đảng ta tiếp tục khẳng định rõ vị trí, vai trò quan trọng của KH&CN, đồng thời chỉ rõ mục tiêu tổng quát, nội dung cơ bản, những giải pháp đồng bộ để tiếp tục xây dựng và phát huy nguồn nhân lực KH&CN quốc gia, trong đó có các viện nghiên cứu, trường đại học

và trung tâm nghiên cứu và ứng dụng KH&CN.

Những nội dung chủ yếu cần thực hiện trong các nhà trường quân đội

Đối với các nhà trường quân đội, việc quán triệt và triển khai thực hiện quan điểm của Đảng sẽ bảo đảm đúng định hướng phát triển, có ý nghĩa đặc biệt quan trọng và quyết định đối với hoạt động giáo dục đào tạo, nghiên cứu khoa học và hoàn thành nhiệm vụ chính trị trung tâm của nhà trường. Theo đó, vấn đề xây dựng và phát huy vai trò của đội ngũ cán bộ KH&CN ở nhà trường quân đội trong thời gian tới cần tập trung vào những nội dung chủ yếu sau:

Thứ nhất, quán triệt và triển khai thực hiện quan điểm của Đảng về phát triển KH&CN

Đây là giải pháp cơ bản, là cơ sở, định hướng cho hoạt động KH&CN của nhà trường. Các cấp ủy, tổ chức đảng, chỉ huy các cấp, các lực lượng có liên quan và đội ngũ cán bộ KH&CN cần nghiên cứu, quán triệt sâu sắc Nghị quyết, nhất là những vấn đề phát triển mới trong Nghị quyết của Đảng; cần nhận thức rõ hơn về vai trò, nhiệm vụ nghiên cứu, ứng dụng KH&CN có liên quan trực tiếp đến KH&CN quân sự, các nội dung hoạt động khoa học ở các nhà trường, nhất là yêu cầu nhiệm vụ mới. Kết hợp triển khai thực hiện Nghị quyết của Đảng, các Nghị quyết của Quân ủy Trung ương về KH&CN, giáo dục đào tạo, Chiến lược phát triển KH&CN đến năm 2020 của Bộ Quốc phòng và

⁴Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.298.

⁵Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.122.

⁶Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.123.

Nghiên cứu làm chủ kỹ thuật cao trong quân đội.

nhệm vụ của nhà trường. Trong đó, những năm tới cần tiếp tục tập trung nghiên cứu, phát triển khoa học nghệ thuật quân sự, khoa học xã hội nhân văn quân sự, khoa học kỹ thuật, y dược học quân sự và các công nghệ trọng điểm như: Công nghệ thông tin và truyền thông, công nghệ tự động hóa và cơ điện tử, công nghệ vật liệu, công nghệ sinh học. Để khắc phục tình trạng chỉ chú trọng đầu tư cho trước mắt của nhà trường, mà thiếu chú trọng cho một số nhiệm vụ lâu dài, các trường cần xác định rõ mục tiêu nghiên cứu, ứng dụng KH&CN có trọng điểm, lâu dài gắn với các nhiệm vụ lớn, góp phần trực tiếp vào xây dựng quân đội cách mạng chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại. Hiện nay, các nhà trường cần chủ động xây dựng các kế hoạch, chương trình, đề tài, dự án lớn tương xứng với một trung tâm nghiên cứu KH&CN, kết hợp với xác định mục tiêu, giải pháp phát triển nguồn nhân lực KH&CN đáp

ứng yêu cầu nhiệm vụ và đầu tư kịp thời để triển khai thực hiện. Việc xác định phương hướng, nhiệm vụ nghiên cứu KH&CN và phát triển nguồn nhân lực KH&CN cần bám sát những tác động của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

Thứ hai, tăng cường xây dựng và phát huy vai trò của đội ngũ cán bộ KH&CN và mọi nguồn lực khoa học của nhà trường

Đây là giải pháp cơ bản, có ý nghĩa trực tiếp nhất để đạt được mục tiêu xây dựng nhà trường trở thành trung tâm nghiên cứu và ứng dụng KH&CN có tiềm lực mạnh theo mục tiêu quốc gia. Thực tế hiện nay cho thấy, các nhà trường quân đội đã xây dựng được đội ngũ cán bộ KH&CN đáp ứng được yêu cầu cơ bản của nghiên cứu và đào tạo. Các học viện: Chính trị, Lục quân, Kỹ thuật quân sự, Quân y, Hậu cần và một số học viện, trường đại học khác đã xây dựng và phát

triển được đội ngũ cán bộ đáp ứng được nhiệm vụ trong các lĩnh vực KH&CN quan trọng của quân đội và quốc gia. Tuy vậy, một số nhà trường vẫn chưa đạt được đầy đủ các mục tiêu xây dựng đội ngũ cán bộ KH&CN, chưa bảo đảm về số lượng, chất lượng và cơ cấu. Nhìn chung, các nhà trường vẫn còn thiếu nguồn nhân lực trình độ cao ở độ tuổi trẻ, chưa khắc phục được sự hổng hụt cán bộ khoa học đầu ngành và các chuyên gia giỏi. Do vậy, trong những năm tới cần thực hiện đồng bộ các khâu, giải pháp có hiệu quả cao trong xây dựng, phát triển toàn diện nguồn nhân lực, trước hết là về số lượng, chất lượng đội ngũ cán bộ KH&CN. Kinh nghiệm thực tiễn cho thấy, cần tập trung làm tốt khâu quy hoạch tạo nguồn, đào tạo, bồi dưỡng và sử dụng cán bộ KH&CN theo đúng quan điểm của Đảng, chính sách của Nhà nước, nhưng phải sát với đặc điểm, nhiệm vụ của nhà trường. Tăng cường bồi dưỡng, rèn luyện nâng cao phẩm chất chính trị, nghề nghiệp, năng lực nghiên cứu, ứng dụng, vận dụng, phổ biến KH&CN cho đội ngũ cán bộ KH&CN. Thực tế hiện nay, nhu cầu đào tạo của cán bộ có trình độ sau đại học rất lớn, nhưng việc chuẩn bị nguồn còn hạn chế. Do vậy, các nhà trường cần chủ động bồi dưỡng tạo nguồn đào tạo, tăng cường xây dựng đội ngũ cán bộ KH&CN, nhất là những lĩnh vực KH&CN đang là thế mạnh, có tính trọng điểm của nhà trường, để bảo đảm theo kịp xu hướng phát triển nhanh và đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ ngày càng cao;

cần kết hợp giữa đào tạo tại nhà trường với gửi đi đào tạo tại các cơ sở khác trong và ngoài quân đội và ngoài nước. Trong quá trình thực hiện phải có các giải pháp khắc phục sự mất cân đối về cơ cấu ngành, độ tuổi, học vị và chức danh khoa học, nguồn kế cận; sự tụt hậu về nguồn nhân lực cả về số lượng, chất lượng; sự hạn chế về kết quả nghiên cứu khoa học và giáo dục, đào tạo.

Thứ ba, tạo điều kiện thuận lợi để xây dựng và phát huy vai trò của đội ngũ cán bộ KH&CN

Các nhà trường cần tạo điều kiện để phát huy đầy đủ hơn vai trò của đội ngũ cán bộ KH&CN là lực lượng nòng cốt và chủ yếu quyết định chất lượng, hiệu quả nghiên cứu, ứng dụng KH&CN vào thực tiễn quân sự và giáo dục, đào tạo của nhà trường; xác định phương hướng nhiệm vụ để lực lượng chủ yếu này có điều kiện tham gia nghiên cứu, cung cấp cơ sở khoa học cho hoạch định đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước về các lĩnh vực quân sự, quốc phòng, an ninh, bảo vệ Tổ quốc; có điều kiện tham gia nghiên cứu phát triển KH&CN hiện đại, chuyên sâu phục vụ mục đích quân sự, quốc phòng, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Nhận thức đúng phải kết hợp chặt chẽ với hành động đúng và hiệu quả. Do vậy, cần phải có kế hoạch cụ thể để tổ chức thực hiện, phải tạo ra các điều kiện thích hợp để nghiên cứu, ứng dụng KH&CN phù hợp, hiệu quả, thiết thực. Với ý nghĩa đó, hiện nay các nhà

trường phải xác định được nhiệm vụ nghiên cứu trọng điểm, cơ bản, quy mô lớn, ưu tiên đầu tư để hình thành những chương trình, đề tài, đề án lớn. Trên cơ sở đó, các nhà trường cần có phương án huy động lực lượng tham gia nghiên cứu và thực hiện. Với kinh nghiệm thực tiễn vừa qua, để khắc phục việc đầu tư dàn trải, thiếu tập trung, hiệu quả thấp, các trường phải xác định hướng ưu tiên, khả năng và thế mạnh của nhà trường, của đội ngũ cán bộ để triển khai nghiên cứu các hướng như: Nghiên cứu cơ bản, nghiên cứu ứng dụng phục vụ giáo dục đào tạo và phát triển KH&CN quân sự; nghiên cứu các chương trình, đề tài khoa học phục vụ hoạch định đường lối, chính sách phát triển đất nước, bảo đảm quốc phòng, an ninh. Đối với các trường có các viện nghiên cứu, thực nghiệm, thực hành cần tổ chức lực lượng nòng cốt, có tính chuyên trách để triển khai nghiên cứu phát triển, ứng dụng KH&CN. Xuyên suốt quá trình tổ chức thực hiện phải quán triệt, thực hiện quan điểm của Đảng: Đội ngũ cán bộ KH&CN phải tập trung nghiên cứu lý luận và tổng kết thực tiễn những vấn đề cơ bản, cấp thiết phục vụ phát triển bền vững đất nước.

Thứ tư, thực hiện tốt chính sách đãi ngộ đối với cán bộ KH&CN

Thực hiện chính sách đãi ngộ đối với cán bộ KH&CN là một nội dung quan trọng, có nhiều điểm mới và được xác định rõ hơn, cụ thể hơn trong Đại hội XII của Đảng. Việc thực hiện chính sách

đãi ngộ như thế nào đều có tác động, ảnh hưởng trực tiếp đến xây dựng và phát huy nguồn nhân lực KH&CN. Do vậy, các cấp ủy, chỉ huy các cấp ở nhà trường cần quán triệt quan điểm của Đảng, lãnh đạo, chỉ đạo và tổ chức thực hiện tốt việc tham gia xây dựng, vận dụng và thực hiện chính sách đào tạo, bồi dưỡng cán bộ khoa học với trọng dụng, đãi ngộ, tôn vinh đội ngũ cán bộ KH&CN, nhất là đối với các chuyên gia giỏi, có nhiều đóng góp cho KH&CN, cho giáo dục đào tạo của quân đội và đất nước. Tiếp tục giải quyết những hạn chế, khuyết điểm trong thực hiện, chủ động trong xử lý, khắc phục những vấn đề nảy sinh trong thực tiễn thực hiện chính sách đãi ngộ đối với cán bộ KH&CN trong nhà trường. Kết hợp chặt chẽ giữa bảo đảm quyền lợi vật chất và tinh thần. Quá trình thực hiện phải bảo đảm đúng quan điểm của Đảng, các chế độ, chính sách đãi ngộ, nhưng phải coi trọng thực chất, thiết thực, hiệu quả; phòng ngừa, khắc phục kịp thời mọi biểu hiện chạy theo hình thức, kém hiệu quả. Sự tôn vinh các nhà giáo, nhà khoa học trong các nhà trường của quân đội chính là sự thể hiện lòng biết ơn, yêu quý, trân trọng, là nét đẹp trong truyền thống tôn sư trọng đạo của dân tộc Việt Nam ta, cũng như sự tôn vinh đội ngũ trí thức, nhà khoa học, nhà giáo trong hệ thống các trường đại học của quốc gia.